

LAKIALOITE 98/2000 vp

Laki äitiysavustuslain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Aloitteessa todetaan, että lapseksiottajalla on oikeus äitiysavustukseen heti, kun hänelle on adoptioista vastaavan palvelunantajan toimesta nimetty lapsi. Aloite on muutoin yhtenäinen hallituksen esityksen laiksi äitiysavustuslain 3 §:n muuttamisesta (HE 118/2000 vp) kanssa. Hallituksen esityksen mukaan äitiysavustukseen olisi oikeutettu alle yksivuotiaan lapsen ottovanhemman tai lapseksiottajan lisäksi alle 18-vuotiaan lapsen ottovanhempi tai lapseksiottaja. Voimassa olevan äitiysavustuslain 3 §:ssä todetaan, että "oikeus äitiysavustukseen valtion varoista on myös ottovanhemmalla tai lapseksiottajalla, joka asuu Suomessa, jos alle yksivuotias lapsi on lapseksiottamisesta annetussa laissa (153/1985) tarkoitettulla tavalla sijoitettu lapseksiottajan luokse".

Nykymuodossaan äitiysavustuslain 3 §:n 1 momentti ei vastaa täysin tarkoitustaan. Kun vanhemmat saavat tietää tulevasta ottolapsesta, haluaisi heistä enemmistö äitiyspakkauksen. Äitiyspakkaus sisältää paljon tarpeellista vaatetta ja tavaraa, jota tarvitaan heti alusta lähtien lapsen/lasten kanssa. Yli puolet adoptoitavista lapsista haetaan ulkomailta pitkänkin matkan takaa ja matka voi kestää useitakin viikkoja. Lain mukaan äitiysavustuksen saisi käyttöönsä vasta sitten, kun lapsi/lapset on saapunut Suomeen.

Äitiysavustus kuuluu Kansaneläkelaitoksen toimipiiriin. Kelan ohjeet lain tulkinnalle vaihtelevat eri puolilla Suomea. Joissakin toimipaikoissa äitiyspakkaus on annettu etukäteen, jos ot-

tovanhemmalla on esittää adoptioita välittävän palvelunantajan todistus siitä, että heille on nimetty lapsi. Toisissa Kelan toimipaikoissa lakia tulkitaan kirjaimellisesti, eikä äitiysavustusta saa, ennen kuin ottovanhemmat ovat hakeneet adoptiolautakunnalta luvan lapseksiottamiseen ja lapsi on sijoitettu ottovanhemman luokse.

Suomessa asuva odottava äiti on oikeutettu äitiysavustukseen, kun raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää. Avustus haetaan Kelan ohjeiden mukaan paikallistoimistosta vähintään 2 kk ennen laskettua synnytysaikaa. Näin perheillä on jo tarpeellista vaatetta ja muuta materiaalia valmiina odottamassa kotiin tulevaa pienokaista. Samoilla perusteilla tulisi myös ottoperheellä olla oikeus saada äitiysavustus haltuunsa ja ulkomaanadoptioissa mukaansa lapsenhakumatkalle. Tällöin äitiysavustuksen alkuperäinen tarkoitus, äidin ja lapsen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, myös toteutuisi kaikkien äitien, myös ottoäitien kohdalla.

Raskaus voi päättyä odottavalla äidillä onnettomasti ja ulkomaille lasta hakemaan lähteneet adoptiovanhemmat voivat joutua palaamaan ilman lasta. Kummassakaan tapauksessa äitiysavustukseen oikeuttavat syyt eivät ole enää voimassa. Äitiysavustuksen takaisinperinnästä on laissa jo nyt oma säännös.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

äitiysavustuslain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1993 annetun äitiysavustuslain (477/1993) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1581/1993 seuraavasti:

3 §

Avustus ottovanhemmalle tai lapseksiottajalle

Sen estämättä, mitä 1 §:n 1 momentissa, 2 §:ssä ja 8 §:n 2 momentissa on säädetty, oikeus äitiysavustukseen valtion varoista on myös ottovanhemmalla tai lapseksiottajalla, joka asuu Suomessa, jos alle 18-vuotias lapsi on lapseksiottamisesta annetussa laissa (153/1985) tarkoitetulla tavalla sijoitettu lapseksiottajan luokse ja lisäksi myös silloin, kun lapsi on nimetty lapseksiottajalle. Kansainvälisessä lapseksiottamisessa avustuksen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että ottovanhemmalle tai lapseksiottajalle on myönnetty lapseksiottamisesta annetun lain 25 §:n 1 mo-

mentissa tarkoitettu lapseksiottamisasioiden lautakunnan lupa. Ottovanhemman tai lapseksiottajan, joka haluaa avustuksen, on haettava sitä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun lapsi on lapseksiottamisesta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla nimetty tai sijoitettu lapseksiottajalle. Avustus voidaan kuitenkin myöntää, vaikka sitä ei olisi haettu säädetyssä määräajassa, jos sen epäminen myöhästymisestä huolimatta olisi kohtuutonta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta

Helsingissä 20 päivänä syyskuuta 2000

Raija Vahasalo /kok